

НАУКОВА СПІЛЬНОТА

www.spilnota.net.ua

СОРОК ДЕВ'ЯТІ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ДИСКУСІЇ

ISSN 2522-963X

Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

22 липня 2020 р.

**Львів
2020**

Сорок дев'яти економіко-правові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. - Львів, 2020.- 51 с.

УДК 330+340 (063)

ББК 65+67я431

ISSN 2522-963X

В збірнику опубліковані доповіді з економічних та юридичних питань, які оприлюднені на сайті www.spilnota.net.ua.

Збірники матеріалів науково-практичних інтернет-конференцій включаються до наукометричної бази даних "PIHЦ/RSCI".

Адреса оргкомітету:
79016, м. Львів, а/с 1621
E-mail: spilnota.net.ua@ukr.net

Оргкомітет Наукової спільноти не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язкове.

ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Економіка, організація і управління підприємствами, галузями, комплексами

Караван Наталія Анатоліївна
кандидат економічних наук, доцент,
декан факультету менеджменту,
економіки, соціології та філології,
Дніпровський державний технічний
університет

Богомазова Валентина Віталіївна
здобувач вищої освіти, Дніпровський
державний технічний університет

ВАРІАТИВНІСТЬ РОЗРАХУНКУ НОРМИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Неперервність та апаратурний характер виробничого процесу, який відбувається на підприємствах хімічної галузі обумовлює необхідність забезпечення оптимальної відповідності чисельності основних робочих та загальної кількості апаратів. Це складне питання вирішується шляхом застосування норми обслуговування.

Теоретично норма обслуговування представляє собою співвідношення часу апаратурної роботи та часу ручної роботи. При цьому можливі два принципово різні випадки, які впливають фактичний рівень завантаженості ресурсів: розрахункове значення норми обслуговування є цілим або нецілим числом. В першому випадку досягається повне використання як робочого так і обладнання, коефіцієнти їх завантаження становлять 100%. В другому випадку виникає необхідність округлення розрахункового значення норми обслуговування до цілого числа кількості одиниць обладнання, яка фактично може бути закріплена за одним робочим. Це призводить до зменшення коефіцієнтів завантаження або робочого, або обладнання. Логічно, що при округленні розрахункового значення норми обслуговування в сторону зменшення

простої виникнуть у робітника, а коефіцієнт завантаження обладнання становитиме 100%. І навпаки, при округленні розрахункового значення норми обслуговування в сторону збільшення у роботі обладнання виникнуть простої, при цьому робочий час робітника буде використано повністю. На рис. 1 представлено графік сумісної роботи саме для цього випадку, коли розрахункова норма обслуговування становить 2,7 од. (для умовного прикладу було прийнято, що час ручної роботи становить $t_p = 11$ хв., а загальна тривалість циклу $T_{\text{ц}} = 30$ хв.).

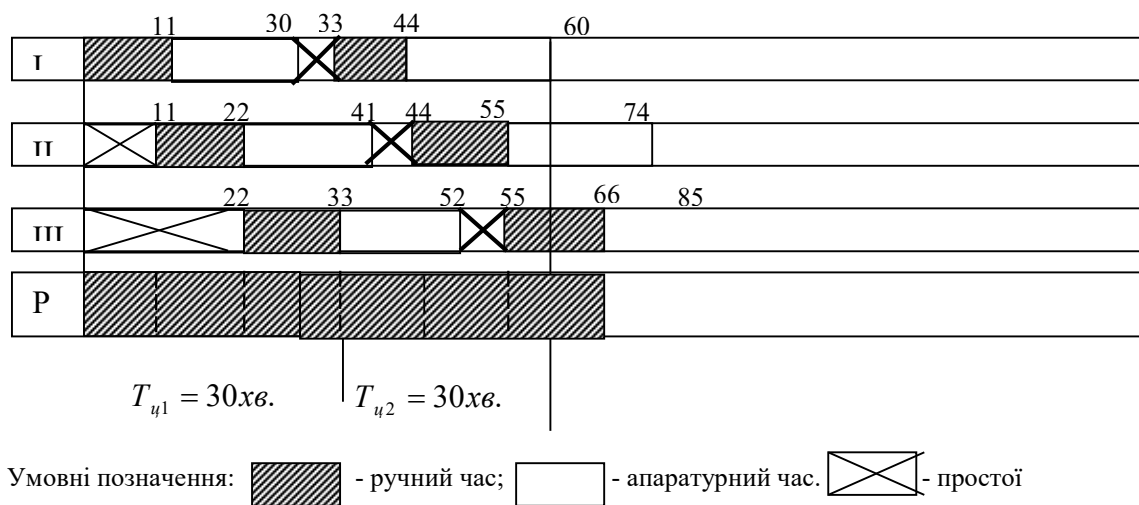

Рисунок 1. Графік сумісної роботи

Слід також зазначити, що на підставі аналізу вихідних даних можливо зробити попередній висновок щодо наявності простоїв обладнання. У таблиці 1 згруповані розрахункові формули для визначення проїв для різних типів апаратів періодичної дії.

Таблиця 1. Умови виникнення та варіанти розрахунку простоїв

Тип обладнання	Умова виникнення	Формула розрахунку
Апарати періодичної дії із однакової тривалістю та структурою циклів або із однакової тривалістю, але різною структурою циклів	$\sum t_p > T_{\text{ц}}$	$T_{\text{пр..об}} = \text{Нобс} * (\sum t_p - T_{\text{ц}});$

Апарати періодичної дії із різною тривалістю циклів	$\sum t_p = T_{\zeta}^{\delta},$ цикли некратні $\sum t_p > T_{\zeta}^{\delta}$	$T_{np..an} = \sum t_p * (Hобс - 1) - \sum t_a$ $T_{np..an} = \sum t_p * (Hобс - 1) - \sum t_a$
---	---	--

Таким чином, основними факторами, що обумовлюють варіативність розрахунку та практичного використання на хімічних виробництвах норми обслуговування є тривалість й структура виробничого циклу, а також тип обладнання.

Мицишин Ольга Львівна
аспірант кафедри економіки
підприємства та інвестицій,
Національний університет
«Львівська політехніка»

Козик Василь Васильович
кандидат економічних наук,
професор, завідувач кафедри
економіки підприємства та
інвестицій, Національний
університет «Львівська політехніка»

Павелчак Тарас Ігорович
студент кафедри економіки
підприємства та інвестицій,
Національний університет
«Львівська політехніка»

Завербний Андрій Степанович
доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри
зовнішньоекономічної та митної
діяльності, Національний
університет «Львівська політехніка»

КЛАСТЕРИ ПОЛЬЩІ – ВЕКТОР РОЗВИТКУ

Сучасний світ, чітко орієнтований на інновації та різні форми прогресу, динамічний розвиток економік та суспільств, все частіше асоціюється із співробітництвом і кооперацією. Великої популярності та

визнання набувають також різні форми територіального співробітництва, в т.ч. транскордонне співробітництво. Міста, громади та регіони свідомо намагаються створити свої конкурентні переваги та привабливу пропозицію, пристосовуючи їх як до потреб і уподобань внутрішніх клієнтів, тобто мешканців та місцевих підприємств, так і до очікувань зовнішніх клієнтів, таких як туристи чи інвестори. Більше того, доступні в межах Європейського Союзу програми та системи підтримки призвели до зміни так званих «центрів прийняття рішень», які колись знаходились в центрах міст, а тепер локалізовані у конкретних регіонах. Це позитивно вплинуло на розвиток цих регіонів, а також стало каталізатором транскордонного співробітництва та сприяло розвитку інтеграційних процесів в прикордонних районах.

Транскордонні регіони, однорідні з точки зору географії та природи, історично та економічно пов'язані, розташовані в прикордонній смузі та перетинаючи хоча б один кордон, в даний час стають ареною розвитку інноваційних форм міжгалузевого партнерства, яке зазвичай бере свій початок із спільних проектів Європейського Союзу, але з часом мають шанс трансформуватися в довготривалі та постійні інституційні форми співпраці, зокрема, такі як транскордонні кластери [1].

Кшиштоф Кристовський, віце-президент роботодавців Республіки Польща (найстарішої організації, що об'єднує роботодавців у Польщі), президент Асоціації роботодавців «Польські кластери», президент Асоціації роботодавців «Федерація авіаційних фірм», президент Сілезького авіаційного кластеру, а з 2020 року обраний віце-президентом Європейського кластерного альянсу, маючи значний досвід в цій сфері, на сьогоднішній день акцентує увагу на ключовій ролі кластерів в економічному відродженні єдиного європейського ринку у напрямку «зеленого» та цифрового майбутнього континенту [2]. Він говорить про те, що кластери Польщі є практиками бізнесу, які співпрацюють з компаніями. Вони підключають понад 120 000 організацій, в яких працює приблизно 20 відсотків населення Європейського Союзу. Польські кластери, мабуть, є найбільш ефективною формою підтримки підприємств, включаючи малі та середні підприємства, адже вони є гнучкими, дешевими та «спритними» організаціями. Кластери представляють усі галузі європейської економіки, але не є суто галузевими.

З огляду на свій мережевий характер кластери Польщі спільно проводять багато міжгалузевих проєктів між підприємцями та вченими з різних країн-членів Європейського Союзу, і таким чином, виступають найбільш проєвропейським рухом в економічній сфері. Кластери – це також найкращий інструмент інтеграції науки з економікою, що не лише функціонують на стику цих двох сфер, але й включають ці групи у свій рух. Це велика сила, яка досі застосовувалася набагато нижче своїх можливостей і має потужний потенціал для одночасного керування великими групами компаній з різних секторів з метою пошуку шляхів покращення ситуацій й допомоги в кризових умовах сучасного суспільства.

Зараз настав час кластерам стати відповідальними за здійснення промислової політики Європейського Союзу. Це може бути «зелена» економіка, діджиталізація, галузь 4.0 і навіть європейський авіаційний та оборонний сектор. Кластери Польщі прагнуть бути партнером Європейської комісії майже на рівні з великими корпораціями, розуміючи при цьому, що Європейська Комісія спрямовуватиме державні гроші саме туди, де вони будуть примножені на партнерство з «приватними грошима» та принесуть «приватні інвестиції».

Кластери Польщі відкриті для Програми спільних кластерних ініціатив, але, беручи до уваги нові обставини та стратегію наступного покоління, така кластерна ініціатива повинна бути значно більшою та краще фінансуватися, ніж планувалося спочатку. Незважаючи на те, що в Польщі активно діє як на національному, так і на глобальних ринках ряд кластерів, проте з'являються нові вектори їх розвитку – потрібно приділяти більше відповідальності, більше довіри, і тоді можна буде досягти більшого результату як для Республіки Польща, так і для Європи загалом.

Література:

1. Howaniec, H. i Kurowska-Pysz, J., 2014. Klaster jako instrument rozwoju polsko-słowackiej współpracy transgranicznej, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej. <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/5616>.

2. Krystowski, K., 2020. Dlaczego klasy powinny być rozszerzone? <https://klastrypolskie.pl/news/wywiad-dlaczego-klasy-powinny-byc-rozszerzone-,375.htm>.

*Солоха Дмитро Володимирович
доктор економічних наук, професор,
PhD, Донецький державний
університет управління, Україна*

*Белякова Оксана Володимирівна
кандидат економічних наук, доцент,
PhD, Азовський морський інститут
Національного університету
«Одеська морська академія», Україна*

ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ІННОВАЦІЙНО АКТИВНИХ ЕКОНОМІКО- ГОСПОДАРЧИХ СИСТЕМ

Реалії сьогодення відвинули як перед вітчизняними товаровиробниками, так й перед їх вітчизняними партнерами принципово нові вимоги до реалізації стратегічних концептів ведення економіко-господарчої діяльності в стратегічній перспективі.

Це в першу чергу зумовлено переходом на наступний технологічний уклад, докорінною зміною системи технологій, перегрупуванням всього світогосподарського устрою.

Отже завданням вітчизняним суб'єктам господарювання є адекватне світовим вимогам позиціонування на світовому ринку товарів та послуг, фармування власного бізнес-простору у світовому геополітичному просторі.

Цілком поділяючи думку авторів [7], стратегічні переваги економіко-господарчим системам (ЕГС) можливо забезпечити та реалізувати, лише чітко визначивши пріоритети розвитку в довгостроковій перспективі й безумовно, на інноваційних засадах.

Тобто одним з концептів конкурентоздатного стратегічного розвитку ЕГС є інноваційна активність.

Одне з найважливіших завдань вдосконалення механізму стратегічного управління ЕГС на інноваційних засадах – це розробка й впровадження в економіко-господарську практику сценарного підходу до стратегічного управління, який передбачає побудову та дослідження альтернатив, варіантів економічного стану таких систем в майбутньому.

Сценарний підхід міцно перетинається та взаємозбагачується зі стратегічним плануванням та ситуаційним управлінням ЕГС. Вперше термін «сценарій» до прогнозування був запропонований німецьким філософом, футурологом Германом Каном [6]. Г. Кан вперше відійшов від традиційного розуміння поняття сценарію.

Не зважаючи на достатню кількість наукових досліджень з зазначеної проблематики [1; 2; 4; 6], сьогодні методологічно невизначеними та недостатньо науково опрацьованими є наступні питання:

- поняттєвий апарат сценарного підходу до стратегічного управління ЕГС;
- методичні аспекти використання сценарного підходу до стратегічного управління наявним потенціалом ЕГС;
- зв'язок та відмінності сценарного підходу та стратегічного планування;
- зв'язок та відмінності сценарного підходу та ситуаційного управління;
- зв'язок та відмінності сценарного підходу з функціями управління.

Наведений вище перелік питань сформував базову експлікацію завдань, які необхідно дослідити при формуванні методології сценарного підходу до стратегічного управління ЕГС.

Впровадження сценарного підходу до стратегічного управління допомагає сучасним українським ЕГС досліджувати альтернативні можливості використання наявних ресурсів, виявити кумулятивний ефект реалізації економічного потенціалу ЕГС в довгостроковій перспективі.

Вперше поняття «сценарій» виникає в контексті розробок провідної британо-нідерландської компанії Royal Dutch Shell, яка завдяки

сценарному підходу змогла використати всі економічні можливості та зменшити збитки внаслідок енергетичної кризи кінця 70-х років [5, с. 85].

Але, первісно поняття «сценарій» використовувалось переважно в сенсі прогнозування можливих варіантів економічного майбутнього [5, с. 71].

Аналіз літературних джерел [1; 3; 5] показав, що чіткі визначення понять «економічний сценарій», «сценарний аналіз», «сценарний синтез», «сценарний підхід до управління» практично відсутні.

Найбільш близько, на нашу думку, за сенсом визначення дає Д.А. Аакер: «Сценарії розробляються виходячи із стратегічних невизначеностей, а також можливостей і погроз середовища» [1, с. 61].

На наш погляд, визначивши поняття «економічний сценарій», задамо точку відліку для подальшого дослідження сценарного підходу до стратегічного управління ЕГС в цілому та управління його економічним потенціалом, як одним з пріоритетів ефективного розвитку, зокрема.

Слід враховувати, що дослідження пріоритетів (варіантів) розвитку управління економічним станом ЕГС в майбутньому, програвання цих варіантів (сценаріїв) впливає на прийняття управлінських рішень про формування, використання та, взагалі, управління наявним потенціалом ЕГС.

Сучасний менеджер (власник) ЕГС повинен володіти найсучаснішим інноваційними технологіями стратегічного управління, що є важливим при прийнятті оптимальних рішень.

При прийнятті рішення, щодо пріоритетів стратегічного управління ЕГС потрібно враховувати низку наступних чинників:

- наявні економічні ресурси ЕГС та їх структуру;
- наявні технології використання економічних ресурсів ЕГС задля ведення господарської діяльності на інноваційних засадах (виробництво продукції, надання послуг, здійснення робіт);
- наявні технології прийняття, впровадження та контролю стратегічних управлінських рішень.

До чинників, що перелічені вище, потрібно додати ще один, а, саме: усвідомлення можливих варіантів реалізації наслідків управлінських рішень.

Як зазначає дослідник О.С. Большаков, «метод сценаріїв надає можливість оцінити найбільш вірогідний хід подій і можливі наслідки

рішень, що приймаються» [2, с. 135]. Себто, при формуванні понятійного апарату сценарного підходу до стратегічного управління потенціалом ЕГС потрібно враховувати ймовірність здійснення майбутніх економічних подій.

Прийняття стратегічних управлінських рішень, – це один із найважливіших пріоритетів (аспектів) економічного синтезу, що призводить до появи в системі потенціалу ЕГС нових властивостей або, навіть, корінної перебудови всієї системи на інноваційних засадах.

Будь-яка діяльність ЕГС будь-то оперативна діяльність, або господарювання в стратегічній перспективі, безумовно пов'язана з певними ризиками притаманними ринковому механізму господарювання.

Аналіз чутливості припускає дослідження варіантів розвитку за допомогою середньозважених величин або побудови дерева ймовірностей та побудови «профілю ризику» [4, с. 96].

Специфіка економічного сценарію полягає в тому, що головним критерієм стратегічного управління на базі сценаріїв є дослідження ступеня впливу незалежних чинників економічного потенціалу ЕГС на фінансово-економічні результати – чистий дохід і чистий прибуток.

Стратегічний економічний сценарій вимагає наявності зворотного зв'язку із визначеними майбутніми економічними станами та станом досліджуваної ЕГС, майбутнім розкриттям складових наявного потенціалу та відповідними фінансово-економічними результатами господарської діяльності ЕГС.

Майбутній економічний стан – це стан економіки ЕГС, відповідне розкриття її потенціалу внаслідок настання (реалізації) майбутніх подій.

На підставі вищесказаного можна зробити наступні висновки:

- для економічного сценарію (або сукупності економічних сценаріїв) існує точка відліку. Наприклад, це сучасний економічний стан ЕГС. Або економічний стан ЕГС в минулому.

Досягнення поставленої мети керівництвом потребує певних управлінських рішень та наявності економічних ресурсів ЕГС, тобто вдосконалення системи стратегічного управління певними складовими елементами потенціалу. Прийняття та здійснення управлінських рішень закономірно змінює економічний стан ЕГС;

- певні економічні стани ЕГС, або економічні події (господарські операції і так далі) формують певну множину траєкторій розвитку

управління, формування та використання економічного потенціалу задля отримання бажаних фінансово-економічних результатів від господарської діяльності ЕГС;

- економічний сценарій об'єднує економічні стани ЕГС себто множину перетинів на траєкторії розвитку господарської діяльності ЕГС. Перетин, тобто моментний економічний стан ЕГС характеризується фінансово-економічними показниками.

Траєкторія характеризується зміною, динамікою фінансово-економічних показників ЕГС під впливом тих або інших чинників. Вплив фактору часу на фінансово-економічні результати від управління та використання економічного потенціалу ЕГС нами не досліджується, якщо елімінувати вплив фактору часу, для формування економічної моделі сценарію потрібно використати фундаментальний економічний аналіз підсистем економічного потенціалу як чинників зміни економічних станів ЕГС та визначити чутливість фінансово-економічних показників ЕГС до них.

Сценарний підхід слід розглядати як окрему галузь стратегічного управління ЕГС. Сценарне планування – складова сценарного підходу, пов'язана з плануванням фінансово-економічних показників економічних параметрів.

Сценарний підхід може бути використаний, з одного боку, задля потреб стратегічного планування, з другого боку, він може використовувати методики стратегічного аналізу для дослідження зовнішнього середовища.

Визначення характерних індикаторів, фінансово-економічних показників повинно проводитися на першому етапі сценарного підходу, їх зміни повинні тестуватись при програванні економічних сценаріїв, та контролюватись при реалізації планів.

Ще одним пріоритетом стратегічного управління потенціалом інноваційно активних ЕГС є інформація. Оскільки рішення завжди мають альтернативний характер, то без якісної економічної інформації, що добуває облік, ефективне рішення не можливе.

При виборі певного економічного сценарію ставляться відповідні цілі, тому важливу функцію грає контроль. Контроль призначений зіставити заплановане та досягнуте. Вибір будь-якого економічного сценарію

повинен ґрунтуватись на відомостях обліку, та бути проаналізований задля оцінки впливу чинників господарської діяльності.

Сценарний підхід також може бути використаний для самостійного прийняття рішень поза межами стратегічного планування, також – для прогнозування і оцінки впливу сучасних та майбутніх чинників, які мають бути враховані при стратегічному управлінні використанням та розкриттям економічного потенціалу інноваційно активних ЕГС.

Перелік використаних джерел:

1. Аакер Д.А. Стратегическое рыночное управление: пер. с англ. под ред. С.Г. Божук. 7-е изд. СПб.: Питер, 2007. 496 с.
2. Большаков А.С., Михайлов В.И. Современный менеджмент: теория и практика. СПб.: Питер, 2000. 416 с.
3. Переслегин С.Б. Новые карты будущего, или Анти-Рэнд. М. АСТ: АСТ МОСКВА, СПб.: Terra Fantastica, 2009. 701 с.
4. Рингланд Дж. Сценарное планирование для разработки бизнес стратегии: пер. с англ. М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2008. 560 с.
5. Подшиваенко Г.П., Лахметкина Н.И., Макарова М.В. Инвестиции: учебное пособие. М.: КНОРУС, 2006. 200 с.
6. Kahn H., Wiener A. The Year 2000: A Framework for Speculation on the Next Thirty-Three Years. New York: MacMillan The Hudson Institute, 1967. 431 p.
7. Kashchena N., Solokha D., Trushkina N., Potemkin L., Mirkurbanova R. Use of multi-agent simulation modeling for predicting the sales of wholesale trade companies. Journal of Management Information and Decision Sciences. Volume 22, Issue 4, 2019. P. 483- 488. (Scopus)

*Валенкевич Лариса Петрівна
кандидат економічних наук, доцент,
Сумський державний університет*

*Балагуровська Інна Олексіївна
здобувач, Сумський державний
університет*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ОЦІНКИ ОПТИМАЛЬНОСТІ ПІДБОРУ КАДРІВ МЕНЕДЖЕРІВ СЕРЕДНЬОЇ ЛАНКИ

Ефективна діяльність та динамічний розвиток будь-якої організації залежить від рівня оптимальності підбору кадрів. В організаційній структурі керівники середньої ланки займають особливе положення, є зв'язуючою ланкою між топ-менеджментом та менеджерами нижньої ланки та/або підлеглими. Їх завдання полягає в адаптації та інтегруванні вектору розвитку організації, формуванні у підлеглих почуття приналежності. Розуміння працівників своєї приналежності до структури в цілому забезпечить ефективне виконання індивідуальної праці кожного члена колективу. Компетентний та орієнтований на внутрішньо-корпоративні цінності персонал управлінців середньої ланки є стратегічним ресурсом топ-менеджера.

Сучасна система підбору кадрів управлінської ланки базується на встановленні відповідності кандидата на посаду управлінця середньої ланки формалізованим вимогам. При такому підході топ-менеджер не має релевантної інформації про претендента. В цьому випадку посаду може обійняти особа, яка не зможе реалізувати стратегію організації, а це, в свою чергу, негативно позначиться на результатах діяльності і обумовить негативну тенденцію розвитку організації.

В попередньому дослідженні нами було запропоновано методику підбору менеджерів середньої ланки. Цей алгоритм доповнений блоком обов'язкового тестування кандидата на посаду, яке відбувається після подачі резюме та перед співбесідою. Рекомендований етап підбору

менеджерів середньої ланки дає змогу виявити ступінь лідерства кандидата та визначити чи відповідають його власні цінності корпоративній культурі організації. [1]

Запропонований алгоритм можна використовувати не тільки при підборі менеджерів середньої ланки із зовнішнього середовища, а і для діагностики стану мікроклімату в структурних підрозділах та виявлення «слабких місць» в роботі управлінців. Однак цього необхідно провести тестування підлеглих щодо стилю управління їх безпосереднього керівника.

Дана методика була апробована в Комунальній установі «Сумський міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) «Берегиня». Територіальний центр провадить свою діяльність в сфері надання соціальних послуг особам, що опинились в складних життєвих обставинах. Комунальна установа поділена на шість структурних підрозділів: відділення соціальної допомоги вдома №1; відділення соціальної допомоги вдома №2; відділення денного перебування «Калина»; відділення денного перебування «Злагода»; відділення денного перебування інвалідів з розумовою відсталістю «Спільнота»; відділення соціальної підтримки громадян. Кожне відділення має свого завідувача, які і стали експериментальною групою.

Діагностика лідерських якостей проводилась за методикою Уелча Д. [2] Результати даного тестування знаходяться в межах 41-48 балів, що є показником розвинутих лідерських якостей у всіх 6 менеджерів середньої ланки.

При визначенні типу темпераменту використовувався тест Белова А. [3] Сангвініками, тобто енергійними та ініціативними (відділення соціальної допомоги вдома №1 і №2, відділення денного перебування «Злагода»; відділення денного перебування інвалідів з розумовою відсталістю «Спільнота») виявились 3 менеджера; флегматиками, врівноваженими та спокійними (відділення денного перебування «Калина»; відділення денного перебування «Злагода»; відділення соціальної підтримки громадян) – також 3 учасника.

Для визначення життєвої форми за Шпрангером Е. [4] разом з практикуючим психологом було розроблено опитувальник та проведено анкетування. Аналіз отриманої інформації дає можливість стверджувати, що в установі 5 менеджерів середньої ланки мають соціальний тип

сприйняття, що є максимально доречним для виконання своїх обов'язків, 1 менеджер з естетичною формою працює в відділенні денного перебування «Калина», де є необхідність використання креативних методів в роботі з підопічними.

Наступне опитування проводилось за методикою Журавльова А.Л. [5] та мало на меті визначити як кожен з керівників характеризує свій стиль керівництва. Більшість [4] керівників позиціонують свій стиль взаємодії з підлеглими як колегіальний, а решта є менеджерами з директивним стилем управління.

Для об'єктивності оцінки відповідей керівників додатково проводилось опитування підлеглих (112 осіб) за методикою Захарова В.П. [6] Результати знаходяться в межах 14-22 балів, що вказує на наявність демократичного стилю керівництва.

Отримані результати опитування представлені в таблиці 1.

Таблиця 1. Зведені результати.

№ підрозділу	Уелч Д. (визначення лідерських якостей)	Журавльов А.Л. (визначення стилю керівництва, думка керівників)	Захаров В.П. (визначення стилю керівництва, думка працівників)	Белов А. (визначення типу темпераменту)	Шпрангер Е. (життєва форма)
1.	Лідер	Колегіальний	Демократичний	Сангвінік	Соціальна
2.	Лідер	Колегіальний	Демократичний	Сангвінік	Соціальна
3.	Лідер	Директивний	Демократичний	Флегматик	Естетична
4.	Лідер	Директивний	Демократичний	Флегматик	Соціальна
5.	Лідер	Колегіальний	Демократичний	Сангвінік	Соціальна
6.	Лідер	Колегіальний	Демократичний	Флегматик	Соціальна
7.	Лідер	Колегіальний	Демократичний	Сангвінік	Соціальна

Як видно з табл.1 керівники 3 і 4 підрозділів тяжіють до директивного (автократичного) стилю управління, а підлеглі визначають їх демократичний напрям взаємодії керівника з ними.

Проведене дослідження дає можливість визначити, що в Комунальній установі «Сумський міський територіальний центр

соціального обслуговування (надання соціальних послуг) «Берегиня» добре сформована організаційна культура, якісний підбір управлінських кадрів, сталі демократичні традиції і сприятливий мікроклімат в колективі.

Література:

1. Валенкевич Л.П., Балагуровська І. Методичні основи підбору кадрів на заміщення посад керівників середньої ланки. URL: <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/uk/avtoru>.
2. Креймс А. 4 правила лидерства Джека Уэлча. Перевод с англ. А. Б. Модестова. В поколение. Москва, 2007
3. Белов А. Тест «Формула темперамента» // Сборник психологических тестов. - Ч. I / Сост. Е. Е. Миронова. - Мн.: Женский институт ЭНВИЛА, 2005. - С. 4-6.
4. Шпрангер Э. Формы жизни: Гуманитарная психология и этика личности/ /Перевод А.К.Судакова. - М.: «Канон», 2014 - 400с.
5. Журавлев А.Л. Стил ь и эффективность руководства в производственном коллективе : дисс. канд. псих. наук / А.Л. Журавлев. - М. : Изд-во ИПАН СССР, 1976. – 326 с.
6. Гребень Н.Ф. Психологические тесты для профессионалов – Минск: Современ. Шк., 2007.

***Ковальчук Наталія Володимирівна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності,
Університет митної справи та
фінансів***

AGILE-ФІЛОСОФІЯ В УПРАВЛІННІ КОМАНДАМИ

Використання командної роботи, формування інноваційної організаційної культури, розвиток креативного мислення призводить до зміні якості робочої сили, підвищення продуктивності, оскільки спільна

робота вимагає прозорості, підвищення цінності людських відносин членів команди.

Командне управління є одним із ключових чинників досягнення ефективності діяльності організації. Команда – це група людей, які взаємодіють між собою і координують свою роботу для досягнення загальних цілей. Члени команди залежать один від одного щодо інформації, ресурсів і навичок, тому вони прагнуть об'єднати свої зусилля для досягнення спільних цілей [3].

Зовнішнє бізнес-середовище характеризується високим ступенем невизначеності. Дослідження показали, що особливо високих показників домоглися команди, до складу яких входять: ефективний лідер, генератор ідей інтелектуал, математик.

На сучасному етапі достатньої популярності набирають форми гнучкої командної організації праці, які базуються на *Agile*-філософії. *Agile*-філософія об'єднує окремі методології. Найбільш розповсюдженими з них є *Scrum* (його використовують більше половини компаній ІТ-сфери) та *Kanban*. Багато сучасних компаній поєднують ці методології.

Створення *Scrum*-команд є чинником успішного використання гнучких підходів функціонування організації в умовах адаптації до невизначеності ринку. *Scrum* є одним із напрямів *Agile*-філософії розробки програмного забезпечення, передбачає гнучкість та адаптованість до кожного проекту та організації. *Scrum*, як організація роботи та управління проектами, була створена американцями дослідником та бізнес-консультантом Джеффом Сазерлендом та програмістом Кеном Швабером у 1995 році [4].

Для використання *Scrum*-команд необхідно дотримуватися певної технології роботи: використання *Agile*-принципів, розподілу ролей, планування, щоденних робочих зустрічей, артефактів.

Суттєвою особливістю *Scrum*-команди є розподіл ролей, які визначають статус і повноваження учасників проекту. Обов'язково повинна бути роль *Власника продукту* (Product Owner), який відповідає за зв'язок із замовником та складає список завдань для команди відповідно до списку вимог замовника. Власник продукту є головним комунікатором між замовником та командою. Власником продукту може бути менеджер, член команди або вчитель (вже є досвід використання у середній освіті). Наступна роль – *Scrum*-майстер, який є формальним

керівником команди, координатором між *Власником продукту* та командою, організатором та генератором. *Scrum-майстер* слідкує за дотриманням Agile-принципів та командного духу. Роль *Scrum-команди* пов'язана з плануванням та виконанням спринту [2].

Схематично організація роботи *Scrum-команди* представлена на рис.1.

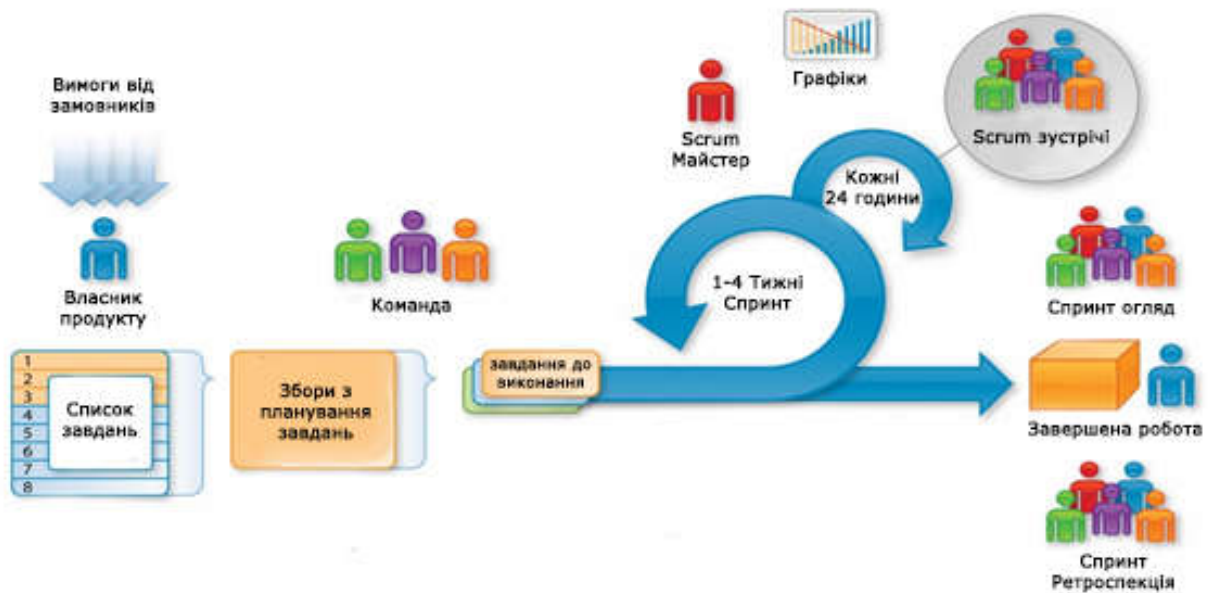

Рис.1. Опис *Scrum*-процесу
Джерело: [1]

Українські компанії тільки починають експериментувати з гнучкими підходами у своїх проектах. За допомогою тренерів та коучів гнучкі технології менеджменту запровадили не тільки ряд ІТ-компаній. Гнучкі технології управління командами застосовуються у таких галузях, як: телекомунікації, банківська сфера, будівельна та аграрна сфера. Компанії Київстар, Vodafone, Укрсїббанк, Райфайзенбанк, підприємство «Донбасенерго», агрохолдінг «Миронівкий хлібопродукт» активно впроваджують гнучкі технології.

Таким чином, при формуванні корпоративної культури та структури управління компанії необхідно визначити та розробити заходи, які б дозволили підвищити конкурентоспроможність українських компаній, серед яких можна запропонувати наступні:

- використання *Scrum*-команд в управлінні проектами;

- формування корпоративної культури на базових принципах цінностей членів команди, співробітництва з замовником, готовності до змін;
- врахування особливостей галузі та діяльності компанії у процесі прийняття рішення щодо впровадження гучної *Agile*-філософії менеджменту, адаптація під потреби бізнесу.

Література:

1. Книберг Г. Scrum и XP: заметки с передовой/ Г. Книберг: Українська Видавнича справа, 2018. – с. 182.
2. Ковальчук Н.В. SCRUM- команди як інструмент використання гнучких підходів в управлінні організаціями / Інноваційна економіка / Ковальчук Н.В., Комарова К.В. // Інноваційна економіка. – № 1-2 (82), 2020. – С. 85-92.
3. Комарова К.В., Редіна Н.І. Управління командами : навчальний посібник / К. В. Комарова, Н. І. Редіна. – Дніпропетровськ. : ДДФА, 2014. – 212 с.
4. Сазерленд Д. Scrum. Революционный метод управления проектами / Д. Сазерленд ; пер. с англ. М. Гескиной — М.: Манн, Иванов и Фербер, 2017. – с. 272.

*Кузик Олег Володимирович
кандидат економічних наук,
Львівський національний
університет імені І. Франка*

СТОРИТЕЛІНГ У КОМУНІКАЦІЯХ УКРАЇНСЬКОГО АГРОБІЗНЕСУ

З метою просування українських агропромислових товарів і послуг на внутрішні й зовнішні ринки перспективними є можливості застосування розповідей і сторіфікованого маркетингу: у світі вітчизняні блага сектору АПК асоціюються із чимось особливим і натуральним. Сторітелінг називають мистецтвом поділитися повідомленнями у формі захопливих історій із цільовою аудиторією.

Такі повідомлення містять кілька складових, зокрема:

- головний герой (протагоніст);
- кілька інших персонажів;
- центральний сюжет;
- деякі конфлікти чи перешкоди;
- основна тема (одна ідея, яка повторюється протягом усього часу);
- дуга розповіді.

Перспективи сторітелінгу зумовлені першочергово особливостями сприйняття кожної людини: історії є вкрай важливими у житті кожної людини. Якщо розповіді здатні викликати справжні емоції, то отримувач повідомлення переживатиме її, як свою особисту. Використання такого засобу маркетингових комунікацій агропромисловими компаніями допоможе цільовій аудиторії зрозуміти, як їхні продукти додають цінності життю.

Для українських агропромислових компаній сторітелінг є можливістю і засобом:

- поділитися зі своєю цільовою аудиторією нормами і цінностями;

- розвивати довіру та відданість до торгової марки й підприємства;
- ділитися знаннями, сприяти навчанню й генерувати емоційний зв'язок із потенційними клієнтами.

Сторіфікований маркетинг із його розповідями може стати важливою складовою реалізації планів, додатковим джерелом прибутків, формування стратегічного планування в організаціях [3, С. 153-159]. Тобто сторітелінг за умови створення «правильної» розповіді та донесення її до цільової аудиторії має важливе значення для розвитку організацій. Створені історії допомагають:

- обмінюватися знаннями всередині зовнішнього мікросередовища компанії й закріплювати їх;
- розвивати і підтримувати корпоративні культури підприємств.

Ще більшою мірою актуальність сторітелінгу зумовлена змінами поведінки споживачів, які спостерігаються впродовж останніх кількох десятиліть. Підходи та концепції, котрі ґрунтувались на ідеї раціонального прийняття рішень споживачами втрачають свою актуальність. Відповідно погляд на свого клієнта, котрий обираючи певний товар, збирає всі факти, розглядає багато альтернатив та обирає найкращий варіант потребує зміни.

Потребують змін також завдання маркетингових комунікацій у сучасних агробізнесах: надаючи логічно й обґрунтовано всі аргументи, не завжди вдається переконати покупця здійснити вибір на користь своєї компанії. Адже споживачі часто демонструють ірраціональну поведінку. Отож, намагання під час маркетингових комунікаційних кампаній зображати лише вигідні для компанії аргументи, відкидаючи чи ігноруючи інше не завжди ефективно. Сьогодні сутність маркетингових інструментів політики просування полягає у «публічному форумі, риторичних дебатах, платформі для переконання споживачів, що один продукт є кращим за інший» [1, С. 35].

Такий підхід до маркетингових комунікацій упродовж останніх десятиліть розвинув у споживачів скептицизм і негативне ставлення до компаній, поширених товарів, брендів [1, С. 36]. Часто це стає причиною необхідності пошуку нових: підходів у донесенні інформації до споживачів; способів побудови контактів із клієнтами; інструментів взаємодії із цільовою аудиторією.

Відповідно маркетологам в агробізнесі доводиться опиратись великою мірою на інтуїцію як головну стратегію, незважаючи на доступ до значних обсягів інформації. При цьому ключовим у маркетингових комунікаціях залишаються три запитання:

1. Як заволодіти увагою споживачів?
2. Яким способом привабити клієнтів та утримати їхню увагу?
3. Яким чином винагородити своїх покупців?

Поведінка споживачів часто визначається підсвідомими чинниками. Навіть, коли покупець логічно пояснює причини придбання певного економічного блага – це не завжди істина. Інколи споживачі не повністю усвідомлюють сам факт вибору і мотиви покупки. Часто ми поводимось певним чином, бо: це видається очевидним; так завжди поводитись раніше; нам порадили так робити; вважаємо правильною саме таку дію [2, С. 57].

Такі вкорінені у свідомості звички споживачі досить рідко переглядають. Тому застосування історії, розповіді, сторітелінгу у комунікаціях українських агрокомпаній дає змогу поглянути на «несвідомий вибір очима людини, котра його зрозуміла [2, С. 57]». За таких умов зміст обрання певного товару набуває ознак розуміння тими, хто отримує комунікаційне повідомлення. Це може допомогти змінити вибір споживача на користь нашої компанії і її товарів. Отож, правильно сформульована розповідь у відповідний час умикає здатність до спостереження та глибшого аналізу власних почуттів, думок, внутрішнього досвіду.

Відповідно українським агрокомпаніям сьогодні більшу увагу доцільно звернути на маркетингову комунікаційну діяльність. Для будь-якого бізнесу, і агропромислового зокрема, актуальним є робота над створенням «автентичного бренду, щоби у свідомості споживачів він здавався значущим [1, С. 154]».

Попри труднощі зосередження на доцільності маркетингових інструментів за умови постійної боротьби зі сезонними коливаннями попиту, пропозиції і ринкової кон'юнктури, змінами законодавства і низьким рівнем підтримки й допомоги держави, коливаннями валютного курсу (більшість технологій імпортовані з-за кордону в іноземній валюті) – довготривала перспектива вимагає глибокого розуміння взаємодії з

потенційними споживачами і ринками, комунікування з мікро- та макросередовищем.

Ефективність застосування сторіфікованого маркетингу у комунікаційних кампаніях підприємств активно обговорюють сьогодні в науковому світі. Потенційно привабливим та недостатньо вивченим такий інструмент може бути для підприємств українського агросектору. Створення відповідних історій, може стати провідною інформаційною технологією у процесі здобування «глибоких знань людської натури й особливостей її зв'язку із соціальною та фізичною сферами життя [1, С. 44]» зі застосуванням «методики, певної техніки виконання, вивчення механізму дій та реакцій, розуміння ролі цінностей тощо...[1, С. 45]».

На нашу думку, використання особливостей і технік сторіфікованого маркетингу допоможе українським агропромисловим компаніям:

- навчитись привертати, уримувати й винагороджувати увагу цільової аудиторії;
- глибше взаємодіяти з сучасними ринками та споживачами;
- створити довірчі відносини між брендом і споживачами;
- значно підвищити популярність торгової марки та бренду.

Література:

1. Мак-Кі Р., Джерас Т. Сторіноміка: маркетинг у пост рекламну епоху. Пер. з англ. Є.Голобородько. Х.: Віват, 2019. 240 с.
2. Симмонс А. Сторителлинг. Как использовать силу историй. Пер. с англ. А.Анвара. М.: Манн, Иванов и Фербер, 2013. 272 с.
3. Beckman Sara L., Bary Michael. Design and Innovation through Storytelling. International Journal of Innovation Science, 2009. Vol.1., Nr.4. p.151-160.

*Сисоєва Інна Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки, обліку та
оподаткування Вінницького
навчально-наукового інституту
економіки Тернопільського
національного економічного
університету*

РІВЕНЬ ПЕРСОНАЛЬНИХ ЦИФРОВИХ НАВИЧОК НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Цифрові технології стали базою для створення нових продуктів, цінностей, властивостей та, відповідно, основою отримання конкурентних переваг на більшості ринків.

Цифровізація дала невеликим компаніям та проєктним командам можливість створювати нові продукти та швидко виводити їх на ринок на одному рівні з присутніми там великими компаніями. Це призвело до початку зміщення «центрів інновацій» з великих компаній до малих (стартапів тощо).

Разом з цим, впровадження науково-технічних та інноваційних розробок у діяльність підприємств ставить перед своїми працівниками нові вимоги та вимагає можливості їх реалізації. З огляду на це, частка населення, що володіє інформацією про сучасні наукові, технічні та інноваційні розробки та знає, як ними користуватися, повинна постійно зростати. Варто розглянути рівень цифрових навичок серед населення країн ЄС.

Слід зазначити, що протягом 2015-2019 років значно висока частка населення з цифровими навичками була виявлена в таких країнах Євросоюзу, як Австрія, Бельгія, Великобританія, Данія, Естонія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Фінляндія, Чехія та Швеція. Однак населення Болгарії та Румунії мало низький рівень персональних цифрових навичок (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка зміни індивідуального рівня цифрових навичок населення в країнах ЄС, % осіб (2015-2019 рр.)

№ з/п	Назва країни	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2019 рік
1	Австрія	64	65	67	66
2	Бельгія	60	61	61	61
3	Болгарія	31	26	29	29
4	Велика Британія	67	69	71	74
5	Греція	44	46	46	51
6	Данія	75	78	71	70
7	Естонія	65	60	60	62
8	Ірландія	44	44	48	53
9	Іспанія	54	53	55	57
10	Італія	43	44	-	42
11	Кіпр	43	43	50	45
12	Латвія	49	50	48	43
13	Литва	51	52	55	56
14	Люксембург	86	86	85	65
15	Мальта	53	50	57	56
16	Нідерланди	72	77	79	79
17	Німеччина	67	68	68	70
18	Польща	40	44	46	44
19	Португалія	48	48	50	52
20	Румунія	26	28	29	31
21	Словаччина	53	55	59	-
22	Словенія	53	51	54	55
23	Угорщина	50	51	50	49
24	Фінляндія	74	73	73	76
25	Франція	57	56	57	57
26	Хорватія	51	55	49	53
27	Чехія	57	62	60	62
28	Швеція	72	69	77	72

Джерело: Європейський Союз. Офіційний сайт [2]

За результатами проведеного аналізу індивідуального рівня цифрових навичок населення країн, що входять до складу Євросоюзу, можна спостерігати незначне збільшення індивідуального рівня цифрових навичок населення. За даними Міністерства цифрової інформації України, 37,9% українців у віці 18-70 років мають цифрові навички на рівні нижче середнього, а ще 15,1% взагалі не володіють ними. Таким чином, 53% населення України за методологією оцінки цифрових навичок, яка застосовується Європейською комісією, знаходяться нижче позначки «середній рівень» [3].

Список використаних джерел:

1. Delmar, F., Wiklund, J. (2008). The Effect of Small Business Managers' Growth Motivation on Firm Growth: A Longitudinal Study. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 32(3), 437–457.
2. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/> (date of issue 20.07.2020).
3. Міністерство цифрової трансформації України. Офіційний сайт. <https://thedigital.gov.ua/>

Oleh Ozarowski
PhD student, Kraków University of
Economics, Poland

EFFICIENCY AS AN IMPORTANT CRITERIA IN MEASURING RENEWABLE ENERGY POLICY

Investigating the efficiency and effectiveness of RE policies has become a popular theme among energy economics researchers. A large number of country-level studies has been carried out across different geographies, RE technologies and policy instruments. Cost-effectiveness or efficiency is usually associated with the lowest cost of support for minimizing RES-E generation and consumer costs, which can be the same or different depending on the chosen energy policy mechanism [1].

According to IRENA, Renewable energy and energy efficiency will play a critical role in reducing emissions by 90 percent by 2050, while fossil fuels will reduce emissions by 10 percent. The study recommends that renewable energy sources should represent 65 percent of the total primary energy supply in 2050, compared to 15 percent in 2015 [2].

Despite the variety of indicators that are used to measure energy efficiency, there appears to be two consumer groups that matter most for this policy: households and manufacturing sectors. Although the energy efficiency of manufacturing industry is not easily comparable among countries, then comparisons of same industries in different countries would provide solid reference for policy makers. Efficiency is mostly measured in a static context, as electric power supplied to end-users at least cost in the short run. Minimization of operational costs requires the ranking of generators in merit-order along their short-run marginal costs, with remunerating every generated kWh at the marginal cost of the integrated supply system [3].

Prior studies have focused on the distinction between policy effectiveness and economic efficiency. The former generally refers to a substantial increase in deployment and investment. The latter emphasizes

the fact that capacity should be generated at decreasing competitive cost due to learning but should also be considered from a societal point of view [4].

Most of the literature analyzes and compares the efficiency (cost-effectiveness) of different policy instruments like RPS, FIT and tenders or subsidies, which usually rely on various case studies or modeling, some of the studies compare these policies based on their conceptual framework with regard to technology-neutral and technology-specific approaches. There are also research works that assess efficiency in the context of total mix of policy instruments and design elements (for example, FIT rate). Together with effectiveness, efficiency can be vital for policymakers in their attempts to promote the deployment of renewables. The scholars use different methodology framework and approaches while evaluating the RE policy efficiency.

Literature:

1. De Mello Santana, P. H. (2016). Cost-effectiveness as energy policy mechanisms: The paradox of technology-neutral and technology-specific policies in the short and long term. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 58, 1216–1222.
2. IRENA. (2017). Perspectives for the renewable energy transition.. Retrieved May 11, 2020 from https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2017/Mar/Perspectives_for_the_Energy_Transition_2017.pdf
3. Del Río, P., Resch, G., Ortner, A., Liebmann, L., Busch, S., & Panzer, C. (2017). A techno-economic analysis of EU renewable electricity policy pathways in 2030. *Energy Policy*, 104, 484–493.
4. Ragwitz, Mario, et al. (2015): Assessing the performance of renewable energy support policies with quantitative indicators – Update 2015, EC-IEE Project, 2015

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

*Maksurov Alexey Anatolevich
PhD in Law, Professor, Kiev National
University named after
Taras Shevchenko*

COORDINATION FOR THE PROTECTION OF THE RIGHTS OF NATIONAL MINORITIES IN THE REPUBLIC OF CROATIA

The implementation of the rights of national minorities in the Republic of Croatia is rather rigidly coordinated.

Thus, according to DECISION PROMULGATING THE CONSTITUTIONAL ACT AMENDING THE CONSTITUTIONAL NATIONAL MINORITY RIGHTS ACT, “Article 4. In Article 33, after paragraph (4), a new paragraph (5) should be added, setting out paragraphs (6), (7) and (8) as follows as follows: “(5) The bodies coordinating the councils of national minorities throughout the territory of the Republic of Croatia, as referred to in paragraph (4) of this article, are non-profit legal entities. They acquire legal personality by entering them into a register run by the ministry responsible for general administrative affairs. The working methods and financing of such coordinating bodies are regulated by law. “(6) The elected national councils of national minorities act as coordinating bodies of the councils of national minorities. (7) If it is provided for in international treaties, the coordination function with regard to national minorities may also be carried out by umbrella organizations of such minorities. “(8) The National Council of Serbia acts as the coordinating body of the Serbian minority councils throughout the territory of the Republic of Croatia and has legal personality.”

Also, Article 33 of the DECISION PROMULGATING THE CONSTITUTIONAL NATIONAL MINORITY RIGHTS ACT defines that two or more councils of national minorities created in the same local government unit, two or more councils of national minorities created in different local

government units, two or more councils national minorities created in the same regional self-governing unit or two or more councils of national minorities created in different subdivisions of regional self-government may establish a coordinating council of national minorities in order to harmonize or promote common interests.

Through the coordinating council of national minorities, the councils of national minorities build coordinated positions on issues under their jurisdiction.

Councils of national minorities may authorize the coordinating council of national minorities to carry out, on their behalf, individual measures specified in Article 31 of this Constitutional Law.

Councils of national minorities in regional self-government units are considered to be established by the coordinating council of national minorities throughout the territory of the Republic of Croatia when more than half of the councils of national minorities in regional self-government units join the agreement establishing this single coordination council.

The bodies coordinating the councils of national minorities throughout the Republic of Croatia, as referred to in paragraph 4 of this article, are non-profit legal entities. They acquire legal personality by entering them into a register run by the ministry responsible for general administrative affairs. The working methods and financing of such coordinating bodies are regulated by law.

Literature:

1. DECISION PROMULGATING THE CONSTITUTIONAL ACT AMENDING THE CONSTITUTIONAL NATIONAL MINORITY RIGHTS ACT // <https://vlada.gov.hr/news/government-endorses-protocol-on-cleaner-air-in-slavonski-brod/22576>
2. DECISION PROMULGATING THE CONSTITUTIONAL NATIONAL MINORITY RIGHTS ACT // <https://vlada.gov.hr/news/government-endorses-protocol-on-cleaner-air-in-slavonski-brod/22576>

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне
право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне
право. Міжнародне приватне право. Трудове право та
право соціального забезпечення**

*Гордєєва Ольга Іллівна
Харківський державний
автомобільно-дорожній коледж*

**ЗМІНИ ДО ЦИВІЛЬНОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
КОДЕКСІВ УКРАЇНИ**

У зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19 30 березня 2020 року. прийнято Закон № 540-IX. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» в частині Цивільного процесуального та Цивільного Кодексів України, а саме:

1) частину третю статті 7 викладено у такій редакції:

Суд може видалити із зали судових засідань осіб, які перешкоджають веденню судового засідання, здійсненню прав або виконанню обов'язків учасників судового процесу або судді, порушують порядок у залі суду. Суд може прийняти рішення про обмеження доступу осіб, які не є учасниками судового процесу, в судові засідання під час карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України відповідно до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», якщо участь в судовому засіданні становитиме загрозу життю чи здоров'ю особи;

2) статтю 212 після частини третьої доповнили новою частиною такого змісту: «Під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), учасники справи можуть брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів. Підтвердження особи учасника справи здійснюється із застосуванням електронного підпису, а якщо особа не має

такого підпису, то у порядку, визначеному Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» або Державною судовою адміністрацією України». У зв'язку з цим частини четверту - дванадцяту вважати відповідно частинами п'ятою - тринадцятою;

3) розділ XII «Прикінцеві положення» доповнили пунктом 3 такого змісту:

«3. Під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), строки, визначені статтями 49, 83, 84, 170, 178, 179, 180, 181, 185, 210, 222, 253, 275, 284, 325, 354, 357, 360, 371, 390, 393, 395, 398, 407, 424 цього Кодексу, а також інші процесуальні строки щодо зміни предмета або підстави позову, збільшення або зменшення розміру позовних вимог, подання доказів, витребування доказів, забезпечення доказів, а також строки звернення до суду, подання відзиву та відповіді на відзив, заперечення, пояснень третьої особи щодо позову або відзиву, залишення позовної заяви без руху, подання заяви про перегляд заочного рішення, повернення позовної заяви, пред'явлення зустрічного позову, заяви про скасування судового наказу, розгляду справи, апеляційного оскарження, розгляду апеляційної скарги, касаційного оскарження, розгляду касаційної скарги, подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами продовжуються на строк дії такого карантину».

В частині змін до Цивільного кодексу України:

Під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), строки, визначені статтями 257, 258, 362, 559, 681, 728, 786, 1293 цього Кодексу, продовжуються на строк дії такого карантину;

З моменту встановлення карантину, введеного постановою Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 11 березня 2020 року № 211 (з наступними змінами і доповненнями), і до його завершення в установленому законом порядку наймач може бути звільнений від плати за користування майном відповідно до частини шостої статті 762 цього Кодексу».

Література:

1. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19).
2. «Голос України». Газета Верховної Ради України від 02 квітня 2020.

*Гуйван Петро Дмитрович
кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України,
професор Полтавського інституту
бізнесу*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСКРЕЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАВОСУДДЯ

Ефективність діяльності органів влади у правовій державі ґрунтується передовсім на дотриманні міжнародних правових принципів, таких як верховенство права, належна якість та справедливість законодавства, визначеність правозастосування. Конституційний Суд України неодноразово наголошував, що вимога правової визначеності, ясності і недвозначності правової норми впливає з конституційних принципів рівності і справедливості, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі [1]. В той же час, принцип правової визначеності не виключає визнання за органом державної влади певних дискреційних повноважень у прийнятті рішень, однак у такому випадку має існувати механізм запобігання зловживанню ними. Цей механізм повинен забезпечувати, з одного боку, захист особи від свавільного втручання органів державної влади у її права і свободи, а з другого - наявність можливості у особи передбачати дії цих органів [2].

Дослідження правової сутності та змісту дискреції, обсягу та спрямованості відповідних повноважень носіїв подібного права проводилися у вітчизняній та зарубіжній науці. Однак, слід відмітити, що широкий адміністративний розсуд в правовій доктрині досліджується виключно в сенсі його обсягу та щодо визначення меж можливого вибору

правозастосовним суб'єктом способів належної та легітимної поведінки. Разом з тим, питання продовжує залишатися вельми актуальним, особливо на теренах нашої держави, позаяк в національному владному середовищі постійно спостерігаються значний суб'єктивізм, некомпетентність при вчиненні дій, які передбачають можливість владного розсуду. Це створює певні труднощі у здійсненні справедливого правозастосування. Як наслідок, в нашій державі, зокрема, поставлено під серйозний сумнів чесність та справедливість окремих вчинків органів влади, які проводилися із неналежним використанням дискреційних повноважень, наприклад в царині добору українських суддів.

Питання справедливості добору національних суддів під час нещодавно проведеного конкурсу до Верховного Суду має непересічний характер. З даного приводу законодавець наразі є досить категоричним: в результаті численних недоліків у організації своєї діяльності Законом № 1008 був розпущений державний орган суддівського урядування Вища кваліфікаційна комісія суддів. Серед істотних вад цього органу, які породжували більшість проблем, у пояснювальній записці до Законопроекту особливо відмічалася фактично необмежена дискреція даного органу суддівського урядування при проведенні конкурсних процедур добору суддів та їх кваліфікаційного оцінювання. Дана позиція підтверджується і численними висловлюваннями фахівців, експертів та аналітиків, котрі досліджували процес добору. Суспільство неодноразово висловлювалося проти неконтрольованої дискреції органу суддівського урядування. Вивчаючи результати конкурсу до ВС, експерти з профільних національних аналітичних центрів вказували на необхідність серйозного вдосконалення методик кваліфікаційного оцінювання, зокрема, жорстко критикувалася методологія оцінки через те, що на конкурсі надто велика частина балів (79%) виставляється фактично повністю на розсуд членів Комісії [3]. Про завеликі дискреційні повноваження ВККС зазначали навіть окремі члени новообраного Верховного Суду [4].

В той же час деякі експерти заявляють, що широкий адміністративний розсуд ВККС був адекватним, він мав виключно необхідний характер для здійснення повноважень при проведенні конкурсу серед кандидатів на посади суддів. При цьому статус, повноваження та порядок роботи ВККСУ врегульовано Законом України «Про судоустрій і статус суддів». Фактично зазначеним законом

окреслено обсяг і межі дискреційних повноважень ВККСУ та із достатньою чіткістю спосіб і порядок їх здійснення [5]. Відтак дослідженню підлягає питання реального змісту та меж застосування широкого адміністративного розсуду при здійсненні повноважень щодо справедливого відбору суддів в Україні.

Як вже вказувалося, головний принцип при здійсненні дискреційних повноважень, це виключно нормативна урегульованість їхнього застосування, інакше матимемо свавільне правозастосування. Дослідження законодавчого матеріалу у даній площині, і, найважливіше, практики його застосування ВККС показує, що навряд чи можна погодитися з позицією вчених, які обстоюють повну нормативну урегульованість даного питання та правову злагодженість дій учасників. Насправді, нормативні правила щодо проведення конкурсів на посади суддів прописані непевно, немає конкретних запобіжників щодо занадто широкого розсуду органу врядування - ВККСУ, і це дозволяє чинити цій інституції значні зловживання, чого, сподіваюся, не міг не побачити при проведенні конкурсу до Верховного Суду кожен неупереджений дослідник питання. Тож, межі реального розсуду у діях Комісії мають бути ретельно прописані в законодавстві, бо нинішній його стан дозволяє цій установі проявляти дискрецію (даруйте за каламбур) у визначенні своїх дискреційних повноважень і, відтак, застосовувати їх необмежено всупереч закону.

Зазначений факт підтверджується існуючою практикою національного судівництва. Так, у справі № П/9901/29/18 800/409/17 [6], яка розглядалася Верховним Судом у 2018 році, позивач вимагав від ВККС надати інформацію про мотиви та правові підстави винесенні йому при проведенні конкурсу до ВС оцінки при встановлення рейтингових результатів, які особа вважала заниженими. То є цілком законна вимога, передбачена правилом ст. 88 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів». Тобто, за міжнародно-правовими засадами принципу юридичної визначеності визначальним правилом проведення будь-якого кадрового конкурсу є отримання відповіді не стільки на питання «скільки балів набрав учасник конкурсу?», скільки а на питання «чому учасник конкурсу набрав певну суму балів, а не більше чи менше?». Тобто, рішення має бути певним, а розсуд членів комісії повинен бути вмотивованим. Інакше Закон прямо вказує на можливість його судового скасування.

При цьому не може вважатися мотивацією застосування дискреції лише перелік правових підстав його прийняття, як то зробив суд у коментованому наразі рішенні: «Рішенням зазначені отримані позивачем бали з оцінювання встановлених законом критеріїв із наведенням того, на основі яких показників відбувся розрахунок відповідної кількості балів, а також законодавчі підстави його прийняття, а саме, норми статей 79, 81, 83 - 86, 88, 93, 101 Закону №1402». Адже мотиви прийняття конкретного рішення є більш змістовним та показовим за суттю юридичним явищем. Конструкція побудови відповідних актів усіма уповноваженими суб'єктами практично однакова: аргументовані висновки, до яких прийшов правозастосовний орган, повинні ґрунтуватися на фактах, встановлених при здійсненні діяльності в межах компетенції відповідного органу, посиланнях на вказані факти та їхню оцінку, обґрунтуваннях вибору застосованих норм права та їхньому тлумаченні. При цьому органи судівництва мусять оцінювати також і мотивованість та законність рішень та діянь адміністративно-публічних органів.

Як наслідок подібного підходу, правозастосовні органи здійснили помилкове тлумачення поняття дискреційних повноважень суб'єкта влади. Фактично було прийняте рішення, що члени Вищої кваліфікаційної комісії комісії можуть їх здійснювати на свій розсуд та обирати переможців як їм, власне, заманеться. Однак, насправді, сенс дискреційності як прояву управлінських можливостей полягає в іншому. Передовсім це наявність у суб'єкта владних повноважень установленної законом можливості вибирати рішення у передбачених конкретних ситуаціях. Це надає змогу представникові влади здійснювати вибір варіанту рішення відповідно до власних міркувань, не обмежуючись чітко визначеним варіантом вирішення для конкретної ситуації. Саме в цьому полягає зміст дискреційних повноважень, коли закон дозволяє діяти на власний розсуд. Коли ж закон вказує чіткий порядок вчинення певних дій, про широкий розсуд у діяльності суб'єкта владних повноважень вже не йдеться. Тим більше, коли закон каже про конкурсні засади прийняття певних кадрових рішень. Поняття «дискреція» і «конкурс» є в значній мірі взаємовиключними. Комісія вправі реалізувати дискреційні прояви лише в дуже обмеженій мірі в межах суб'єктивного оцінювання чеснот того чи іншого кандидата, але в будь-якому разі робити це в досить жорстких

рамках встановленого законом відхилення та з обов'язковим мотивуванням причин цього. Бо, коли правовий акт передбачає проведення конкурсу, то умови конкурсу мають реалізуватися як конкурсантами, так, і це надзвичайно важливо, тими, хто їх оцінює. Тут відсутня безмежна дискреція, бо оцінювач у своїх висновках керується вже не загальними постулатами принципів справедливості, гуманності та моральності, а чіткими правилами оцінювання, прописаними нормативно. Якби оцінювання здійснювалося за означеними правилами, а не наобум на власний розсуд членів комісії чи за зовнішнім впливом на них, результат мав би бути обґрунтованим, що дало б можливість його у належний спосіб мотивувати. Інакше, конкурс не має жодного сенсу, і це, на жаль, в нашому суспільстві дуже часто відбувається.

Список використаних джерел:

1. Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року у справі N 1-17/2005. Абзац другий підпункту 5.4 пункту 5 мотивувальної частини. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/KS05007.html
2. Рішення Конституційного Суду України від 8 червня 2016 року у справі № 1-2/2016. Абзац третій підпункту 2.4 пункту 2 мотивувальної частини. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/KS16022.html
3. Фактчек звіту Проекту ЄС Право-Justice «Відбір та оцінювання суддів в Україні». Фонд «DeJuRe (DEMOCRACY JUSTICE REFORMS)». URL: <https://dejure.foundation/longread/factcheck-zvitu-pravo-justice-vidbir-ta-ociniuvannia-suddiv-v-ukraini>
4. Про плюси і мінуси процедури добору кандидатів на посади суддів говорили на круглому столі за участю суддів Верховного Суду, 27 червня 2019 року, URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/736972/>
5. Дроздов О.М. Висновки та пропозиції щодо проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» (реєстр. № 1008). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/3e655c2438dfc9eef4b7_file.pdf
6. Справа № П/9901/29/18 800/409/17. Архів Касаційного адміністративного суду Верховного Суду за 2017 рік.

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче
право. Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура
та адвокатура**

*Судець Олена Миколаївна
аспірант Національної академії
управління, м. Київ, Україна*

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ВОДНИХ
ОБ'ЄКТІВ**

Світова спільнота прийшла до усвідомлення того, що діяльність, яка створює загрозу екологічній безпеці - це злочин фундаментального масштабу. На сьогоднішній день діють понад 1600 багатосторонніх глобальних і регіональних міжнародних договорів, угод, конвенцій і понад 3000 двосторонніх договорів, повністю і частково присвячених охороні вод від забруднення, в тому числі кримінально-правовими засобами. При цьому правотворчість із зазначених питань розвивається в двох напрямках. З одного боку відбувається кодифікація екологічного і кримінального законодавства, створюються норми, криміналізуються найнебезпечніші прояви забруднення і закріплюються в якості міжнародних злочинів. У цьому напрямку також робляться спроби створення міжнародного екологічного кримінальної судового органу, до компетенції якого входить проведення розгляду за фактами міжнародних екологічних злочинів, в тому числі проти чистоти вод. З іншого боку з'являються норми держав-учасниць цих угод щодо проведення реформування національних кримінальних законів відповідно до міжнародної політики [1, с. 12].

У сучасній кримінально-правовій доктрині екологічний злочин – це винне досконале суспільно небезпечне діяння, виражене у вигляді дії або бездіяльності, що посягає на навколишнє середовище і його компоненти, раціональне використання і охорона яких забезпечує оптимальну життєдіяльність людини, на екологічну безпеку населення і територій, у безпосередньому протиправному використанні природних об'єктів, що

призводить до негативних змін якості навколишнього середовища, знищення, пошкодження об'єктів. Під час формування понять адміністративного проступку і екологічного злочину кидається до уваги їх забезпечення спеціальними заходами державного примусу, які і є сутність юридичної відповідальності. Так, за порушення водного законодавства передбачена відповідно адміністративна і кримінальна відповідальність [2, с. 52].

З усього перерахованого вище можна зробити висновок про те, що держава вживає необхідних заходів для забезпечення охорони і раціонального використання водних ресурсів. Одним з таких заходів є інститут юридичної відповідальності за порушення водного законодавства, який спрямований на забезпечення законності і правопорядку в країні. Сутність порушення водного законодавства (злочин або проступок) проявляється у протиправному, соціально-шкідливому винному діянні у формі дії або бездіяльності суб'єктів водних відносин. Законодавець, приймаючи до уваги ті наслідки, які можуть настати при порушенні водного законодавства, в цілях забезпечення законності і правопорядку та запобігання вчиненню нових порушень в даній області звертається до адміністративного і кримінального права, закріплюючи в Кодексі про адміністративні правопорушення та Кримінальному Кодексі відповідні норми. Однак зусилля держави будуть марні без усвідомлення населенням всієї значущості води як джерела всього живого на планеті, що дає, як писав Антуан де Сент-Екзюпері, «... нескінченно просте щастя». Тому в довгостроковій перспективі необхідно приділяти увагу не тільки вдосконаленню законодавства, а й проведенню профілактичних і виховних заходів з населенням, спрямованих на формування дбайливого ставлення до водних об'єктів і ресурсів [2, с. 53].

Таким чином, на наше переконання, головним напрямом удосконалення кримінальної відповідальності у сфері злочинних посягань на водні об'єкти повинна стати система норм відповідальності із забезпечувальними заходами, зокрема із покриттям видатків на відновлення водних об'єктів, котрі постраждали у наслідок злочинних посягань.

Література:

1. Романов, А. А. Преступное загрязнение вод в России : уголовно-правовое и криминологическое исследование : автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность 12.00.08 - уголовное право и криминология ; уголовно-исполнительное право /А. А. Романов ; науч. рук. Л. В. Сердюк. - Челябинск, 2010. - 22 с.
2. Каява А.С., Ермолаева Ю.Н. Современные проблемы соотношения различных видов юридической ответственности за нарушение водного законодательства // Научное обозрение. Реферативный журнал. – 2018. – № 1. – С. 51-55.

*Чернюк Ігор Володимирович
аспірант Національної академії
управління, м. Київ, Україна*

ТЕНДЕНЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА

В зарубіжних країнах використовуються різні підходи до регламентації відповідальності за досліджувані злочини. В одних державах кримінально-правові санкції включені в основному в позитивне природоохоронне законодавство (Бельгія, Данія, Франція, Швеція та ін.), в інших- до кримінальних кодексів (Німеччина, Голландія, Португалія, Італія та ін.), причому другий підхід стає переважаючим, зважаючи на прагнення законодавця таким чином підвищити значення кримінально-правових заборон. Незважаючи на зазначені відмінності, в законодавстві ряду зарубіжних країн намітилися загальні тенденції [1, с. 12].

Зарубіжне кримінальне законодавство в частині правової регламентації відповідальності за злочини у будівельній сфері характеризується наступними закономірностями:

- по-перше, за місцем, займаним даними посяганням в системі злочинів проти громадської безпеки, кримінальне законодавство зарубіжних країн можна класифікувати на три самостійні групи. До першої групи входять акти, в яких норми, що встановлюють

відповідальність за порушення правил безпеки при веденні гірничорудних, будівельних або інших робіт, носять найбільш загальний характер безвідповідної деталізації в описі як самого діяння, так і наслідків, що наступили в результаті його вчинення (Естонія, Туреччина, Франція, Австрія, Швеція та ін.). Другу групу утворюють кодекси, в яких демонструється прямо протилежний підхід до правової регламентації питання про кримінальну відповідальність за порушення правил безпеки при виконанні перерахованих робіт, де, крім самого діяння, також детально описуються і наслідки їх здійснення (Азербайджан, Таджикистан, Вірменія, Киргизстан, Україна та ін.). До третьої групи відносяться акти, в яких норми, що передбачають відповідальність за вказане діяння, відрізняються високою деталізацією ознак об'єктивної сторони злочину (Республіки Білорусь і Казахстан, ФРН, Голландія, Іспанія, Японія);

- по-друге, закордонний законодавець при конструюванні законодавчих складів, що визначають відповідальність за порушення правил безпеки в досліджуваній сфері, часто використовує оціночні поняття, що представляють значні труднощі через наявність занадто широких можливостей для тлумачення (наприклад, «що заподіяло шкоду здоров'ю»);

- по-третє, спостерігається виражена тенденція до уніфікації законодавчої форми вираження як ознак діяння у вигляді порушення правил безпеки при веденні такого роду робіт, так і їх наслідків, коли застосовуються ідентичні стійкі поєднання (наприклад, «що спричинило заподіяння шкоди середньої тяжкості або тяжкої шкоди здоров'ю», «що спричинило наступ смерті по необережності»);

- по-четверте, використання компаративістського методу дослідження дозволяє зробити висновок про можливість обліку позитивного досвіду зарубіжного законодавця в національній правовій системі в частині відповідальності за порушення правил безпеки при веденні будівельних або інших робіт з огляду на деталізації ознак об'єктивної сторони розглянутого посягання, що підтверджується в тому числі і матеріалами власних досліджень. У тексті КК це може бути виражено за рахунок розгорнутого формулювання того, що необхідно розуміти під іншою діяльністю спеціального суб'єкта, за що повинна наставати кримінальна відповідальність. При цьому буде

здійснено адекватний аналіз не тільки небезпеки діяння, а й спонукальних мотивів вчинення злочину, а також будуть більш повно регламентовані дії судів при кваліфікації скоєного правопорушення [2, с. 282].

Таким чином, слід зазначити, що ступінь суспільної небезпеки досліджуваних злочинів у зарубіжних країнах полягає в нехтуванні нормами будівництва дій, що спричиняє як порушення права власності, так і небезпекою для життя і здоров'я, заподіює істотну шкоду власникам та законним володільцям, призводить до нецільового використання земель, дестабілізації суспільних відносин в сфері управління земельними ресурсами і суспільних відносин у сфері будівництва будівель і споруд.

Література:

1. Тимошенко Ю.А. Совершенствование уголовно-правовых норм об ответственности за экологические преступления: идеи и их законодательное воплощение // Российский журнал правовых исследований. 2015. № 3 (4). С. 133-139.
2. Улезько, И. С. Уголовное законодательство зарубежных стран в сфере обеспечения правил безопасности при проведении горных, строительных или иных работ / И. С. Улезько // Бизнес. Образование. Право. Вестник Волгоградского института бизнеса. 2013. Вып. 4. С. 280-285.

*Дончик Віталій Володимирович
аспірант Національної академії
управління, м. Київ, Україна*

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ АСПЕКТ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗАРУБІЖНИХ ПРИВАТНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Аналіз теоретичних аспектів дослідження фінансових операцій фізичних осіб-резидентів у зарубіжних фінансових установах забезпечується за рахунок міждисциплінарного методологічного інструментарію та охоплює у своєму науковому фокусі поняття і категорії, що притаманні не тільки адміністративному чи фінансовому праву, але і економічним наукам. Саме тому осмислення понятійно-категоріального апарату потребує уточнення значення тих чи інших понять і категорій для адміністративно-правового аналізу досліджуваних суспільних відносин.

З урахуванням специфіки предмету дослідження фінансові відносини у сфері фінансових операцій фізичних осіб-резидентів у зарубіжних фінансових установах є базовим поняттям, що характеризує особливості застосування адміністративно-правового інструментарію і законодавства в цілому. У цьому розумінні підтримуємо думку С. М. Баранова, який слушно зауважував, що об'єктом фінансово-правових відносин є фонди коштів, які формуються, розподіляються і використовуються внаслідок реалізації суб'єктних прав і юридичних обов'язків [1, с. 108].

Такими суб'єктними правами і юридичними обов'язками є кореспонденція правової визначеності фінансових відносин у сфері фінансових операцій фізичних осіб-резидентів, яку породжують адміністративно-правові умови законодавства та юридичних обов'язків, що виникають у наслідок здійснення фінансових операцій вказаних суб'єктів у зарубіжних фінансових установах як окремий феномен правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, у чому виражається специфіка меж адміністративно-правового регулювання

даних суспільних відносин. З рештою, на наше переконання очевидним є той факт, що межі адміністративно-правового регулювання визначають обсяг прав зовнішньоекономічної діяльності фізичних осіб-резидентів у фінансових відносинах із зарубіжними фінансовими установами.

Межі адміністративно-правового регулювання даних суспільних відносин вдало визначив О.В. Кіян, який наголошує, що такі межі визначаються сферою предмета галузі адміністративного права, до складових якого належать: широке коло суспільних відносин між суб'єктами та об'єктами публічного управління (іншими словами, завжди одним із невід'ємних учасників адміністративно-правових відносин постає суб'єкт публічної адміністрації); основною метою діяльності суб'єктів публічної адміністрації є забезпечення прав і свобод людини та громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства та держави; адміністративно-правові відносини є переважно управлінськими (виконавчо-розпорядчими); однією зі складових є внутрішньоорганізаційна діяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, передусім та її частина, що здійснюється у правовій формі; невід'ємною складовою є засоби відповідальності суб'єктів публічної адміністрації за неправомірні дії або бездіяльність; можливість застосування органами виконавчої влади (їх посадовими особами) заходів адміністративного примусу та адміністративної відповідальності [2, с. 22–23].

Отже, з огляду на вищезазначене, у сфері адміністративно-правового регулювання фінансових операцій фізичних осіб-резидентів межі даного регулювання визначаються правами та обов'язками суб'єктів – фізичних осіб-резидентів, правами і свободами щодо розпорядження власними фінансовими ресурсами за межами юрисдикції України, повноваженнями контрольно-фінансових та інших управлінських органів державної влади, а також формами та мірою відповідальності суб'єктів – фізичних осіб-резидентів.

З точки зору меж адміністративно-правового регулювання фінансових операцій фінансові відносини у полі цього регулювання виступають окремим юридичним інститутом – фінансовими правовідносинами.

Таким чином, понятійно-термінологічний інструментарій дослідження фінансових операцій фізичних осіб-резидентів у зарубіжних

фінансових установах, попри свою галузеву строкатість, доводить наявність спеціалізованих понять і категорій, притаманних адміністративному і фінансовому праву. Серед таких понять слід виділити наступні: фінансові відносини, фінансові правовідносини, фінансові операції, фінансовий контроль, депозит, вклад, банківський рахунок, державні гарантії, адміністративна відповідальності за правопорушення у сфері захисту інтересів вкладників банку тощо. Основною методологічно-інструментальною властивістю цих термінів слід визнати наявність адміністративно-правових меж і відповідальності у формах і методах регулювання даних суспільних відносин. Відтак, перспективною науковою задачею дослідження визначеного предмету є аналіз особливостей соціальної зумовленості та особливостей організаційно-правового регулювання фінансових операцій фізичних осіб-резидентів у зарубіжних фінансових установах.

Література:

1. Баранов С.М. Проблеми правового регулювання розвитку фондового ринку в Україні // Збірник наукових праць УФЕІ, 1999. – №. 2(5). – С.106-111.
2. Кіян О. В. Межі адміністративно-правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності / О. В. Кіян // Митна справа. – 2014. – № 4 (94) липень-серпень. – С. 21–26.

*Чернюк Алла Юріївна
аспірант Національної академії
управління, м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ І НАГЛЯДУ У СФЕРІ ВВЕДЕННЯ У ЕКСПЛУАТАЦІЮ ОБ’ЄКТІВ БУДІВНИЦТВА

Будинки, побудовані в радянський період, руйнуються, одночасно зростає потреба в нових, більш сучасних, офісних і виробничих будівлях «Квартирне питання», завжди колишній проблемним для населення, не втратило свою актуальність На тлі фінансового благополуччя на

будівельний ринок вливаються все нові і нові учасники, і далеко не всі готові суворо дотримуватися вимог, встановлених нормативно-правовими актами, будівельними нормами і правилами. Ігнорування цих вимог часом призводить до трагічних наслідків [1, с. 52].

Відмінною особливістю будівництва, що виділяє його з ряду інших сфер матеріального виробництва, є те, що в якості головного засобу правового впливу на відносини в даній сфері виступає адміністративно-правове регулювання. Виключно висока ступінь концентрації регулює адміністративно-правового впливу з боку держави на дану сферу суспільних відносин обумовлена такими специфічними рисами об'єктів будівельної діяльності: а) нерухомість; б) соціальна значущість; в) потенційна небезпека. В рамках предметної систематизації весь обсяг функцій органів державного управління в процесі прийняття об'єктів будівництва у експлуатацію умовно ділиться на три основних інтегрованих блоки: соціально-економічні функції, функції щодо здійснення контролю і нагляду та функції технічного регулювання. Одним з вказаних напрямків адміністративної реформи є організаційний поділ функцій регулювання економічної діяльності, нагляду та контролю, управління державним майном і надання державними організаціями послуг громадянам та юридичним особам. Це обумовлює необхідність прийняття спеціального акцентованого закону, що закріплює легальні дефініції державного контролю і нагляду, систему загальних організаційних принципів, перелік прийомів і способів здійснення цих функцій, склад і статус суб'єктів цих правовідносин та делегує ці повноваження виконавчим органам органів місцевого самоврядування. У цьому нормативному документі повинні міститися чіткі визначення категорій: предмет контролю і нагляду, підконтрольний і піднаглядний суб'єкт, підконтрольний і піднаглядний об'єкт, і ін. В основі об'єктивного розмежування контролю та нагляду, як функцій державного управління, лежать відмінності охоронюваних державою інтересів. В рамках відносин з приводу здійснення контролю держава виступає в якості безпосередньо зацікавленого суб'єкта, який є учасником контрольованих ним відносин, що обумовлює наявність права перевіряти не тільки законність, а й доцільність діяльності підконтрольного суб'єкта. В рамках наглядових правовідносин держава виступає в якості незацікавленого, тобто не залученого в перевіряються матеріальні відносини суб'єкта, який здійснює

перевірку діяльності піднаглядних суб'єкта виключно на предмет законності. Орган нагляду, на відміну від контролюючого, не є учасником таких відносин. Контроль і нагляд є принципово різні функції, які породжують різні правовідносини, в рамках яких держава виступає в різній ролі, і відповідно, застосовує різні прийоми і засоби [2, с. 9].

Це проявляється і в такій специфічній галузі економічного виробництва, як будівництво. Будинки, побудовані в радянський період, руйнуються, одночасно зростає потреба в нових, більш сучасних, офісних і виробничих будівлях «Квартирне питання», завжди колишній проблемним для населення, не втратило свою актуальність. На тлі фінансового благополуччя на будівельний ринок впливають все нові і нові учасники, і далеко не всі готові суворо дотримуватися вимог, встановлених нормативно-правовими актами, будівельними нормами і правилами. Ігнорування цих вимог часом призводить до трагічних наслідків [2, с. 11].

На основі проведеного аналізу якості та структури сучасних економічних відносин, що характеризуються переважанням приватної власності і свободою господарської діяльності, підтримуємо також твердження Є.В. Захарова, що в якості основного засобу забезпечення законності в області здачі у експлуатацію об'єктів будівництва повинен виступати саме нагляд. При цьому державний контроль в будівництві зберігається, проте його застосування носить обмежений характер. Водночас, на наш погляд, децентралізація даних функцій і передача їх органам виконавчої влади на місцях є перспективою подальших досліджень.

Література:

1. Бочков В.И. Квалификация административных правонарушений в строительстве // Вестник Московского университета МВД России. 2007, № 2. С. 51-54.
2. Захаров Е. В. Административный контроль и надзор в области строительства : диссертация ... кандидата юридических наук : 12.00.14 / Захаров Евгений Владимирович; [Место защиты: ГОУВПО "Российский университет дружбы народов"]. Москва, 2009. 178 с.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

**Економіка, організація і управління підприємствами, галузями,
комплексами**

Караван Наталія Анатоліївна, Богомазова Валентина Віталіївна
ВАРІАТИВНІСТЬ РОЗРАХУНКУ НОРМИ ОБСЛУГОВУВАННЯ.....3

*Мищишин Ольга Львівна, Козик Василь Васильович, Павелчак Тарас
Ігорович, Завербний Андрій Степанович* КЛАСТЕРИ ПОЛЬЩІ –
ВЕКТОР РОЗВИТКУ.....5

Солоха Дмитро Володимирович, Белякова Оксана Володимирівна
ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ПОТЕНЦІАЛОМ ІННОВАЦІЙНО АКТИВНИХ ЕКОНОМІКО-
ГОСПОДАРЧИХ СИСТЕМ.....8

Менеджмент

Валенкевич Лариса Петрівна, Балагуровська Інна Олексіївна
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ОЦІНКИ ОПТИМАЛЬНОСТІ ПІДБОРУ
КАДРІВ МЕНЕДЖЕРІВ СЕРЕДНЬОЇ ЛАНКИ.....14

Ковальчук Наталія Володимирівна AGILE-ФІЛОСОФІЯ В
УПРАВЛІННІ КОМАНДАМИ.....17

Маркетинг

Кузик Олег Володимирович СТОРІТЕЛІНГ У КОМУНІКАЦІЯХ
УКРАЇНСЬКОГО АГРОБІЗНЕСУ.....21

Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

<i>Сисоєва Інна Миколаївна</i> РІВЕНЬ ПЕРСОНАЛЬНИХ ЦИФРОВИХ НАВИЧОК НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	25
---	----

Світова економіка та міжнародні економічні відносини

<i>Oleh Ozarowski</i> EFFICIENCY AS AN IMPORTANT CRITERIA IN MEASURING RENEWABLE ENERGY POLICY.....	28
---	----

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

<i>Maksurov Alexey Anatolevich</i> COORDINATION FOR THE PROTECTION OF THE RIGHTS OF NATIONAL MINORITIES IN THE REPUBLIC OF CROATIA.....	30
---	----

Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення

<i>Гордєєва Ольга Іллівна</i> ЗМІНИ ДО ЦИВІЛЬНОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСІВ УКРАЇНИ.....	32
--	----

<i>Гуйван Петро Дмитрович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСКРЕЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАВОСУДДЯ.....	34
--	----

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура та адвокатура**

***Судець Олена Миколаївна* ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОТИДІЇ
ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ.....39**

***Чернюк Ігор Володимирович* ТЕНДЕНЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ
ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА.....41**

**Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне
та податкове право. Муніципальне право**

***Дончик Віталій Володимирович* МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ АСПЕКТ
ТЕОРЕТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗАРУБІЖНИХ ПРИВАТНИХ
ІНВЕСТИЦІЙ.....44**

***Чернюк Алла Юріївна* ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО
КОНТРОЛЮ І НАГЛЯДУ У СФЕРІ ВВЕДЕННЯ У ЕКСПЛУАТАЦІЮ
ОБ'ЄКТІВ БУДІВНИЦТВА.....46**

Підписано до друку 29.07.2020р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 40 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net